

CHECKLIST

ZELFSTANDIG WONEN & BRANDVEILIGHEID

Aedes-Actiz * Kenniscentrum Wonen-Zorg

vereniging van
woningcorporaties

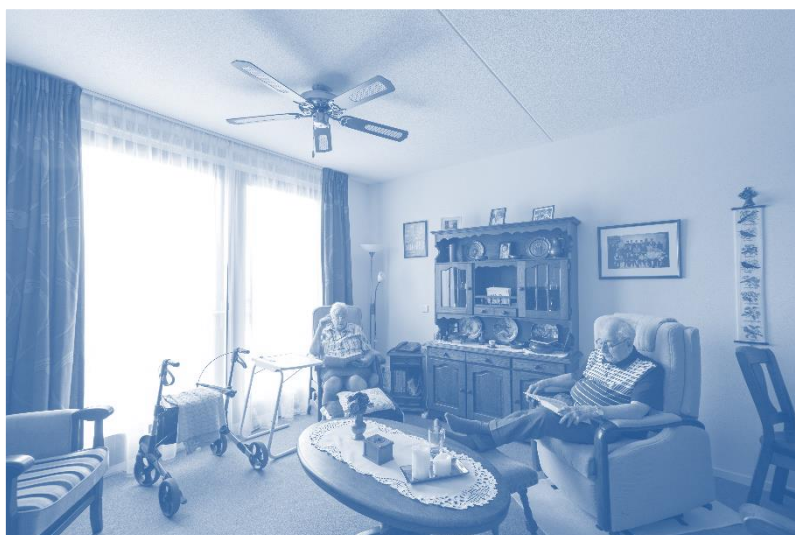
actiz

organisatie van zorgondernemers

BRANDWEER

Nederland

Versie 1.0
januari 2018

INHOUDSOPGAVE

Inhoud

1. OVER DEZE CHECKLIST.....	3
1.1. WAAROM	3
1.2. DOEL.....	4
2. BRANDVEILIGHEID PROCESMATIG VERBETEREN	5
2.1. PLAN - DCA	5
2.2. P - DO - CA.....	5
2.3. PD - CHECK - A.....	6
2.4. PDC - ACT.....	6
3. GEBRUIK VAN DE CHECKLIST	7
3.1. BENADERING: RISICO'S EN OPLOSSINGEN	7
3.2. HOE IN TE VULLEN	8
4. CHECKLIST.....	10
4.1. BEWONER	10
4.1.1 <i>Kwetsbaarheid.....</i>	<i>10</i>
4.1.2 <i>Voorkomen van brand.....</i>	<i>11</i>
4.1.3 <i>Signaleren van brand</i>	<i>14</i>
4.1.4 <i>Handelingsperspectief.....</i>	<i>15</i>
4.2. GEBOUW	17
4.2.1 <i>Basis (wettelijke) eisen</i>	<i>17</i>
4.2.2 <i>Vluchtmogelijkheden voor minder zelfredzamen</i>	<i>21</i>
4.3. VOORLICHTING	22
5. TOELICHTING CHECKLIST	25
5.1. BEWONER	25
5.2. GEBOUW	26
5.3. VOORLICHTING	27

Foto voorblad: Joost Brouwers

1. OVER DEZE CHECKLIST

Senioren hebben de wens om steeds langer zelfstandig te wonen. Daarnaast is ook het beleid van de overheid erop gericht om pas bij een verregaande mate van hulpbehoefvendheid te zorgen voor intramurale opvang. Het 'bejaardenhuis' van vroeger is niet meer. Enkel nog verpleeghuiszorg.

Dit zorgt ook voor meer brandveiligheidsrisico's in woongebouwen. Immers: ouderen zijn vaker minder goed ter been, kunnen anderen ook moeilijker helpen en vertonen relatief meer vormen van risicoveroorzakend gedrag. Denk bijvoorbeeld aan iemand met beginnende dementie die vergeet dat er een pannetje op het vuur staat. Vaak ontvangt deze doelgroep wel een vorm van thuishulp of wordt ondersteund door mantelzorgers. Lang niet altijd wordt er dan echter voldoende aandacht besteed aan de brandveiligheidsrisico's.

Veel partijen kunnen eraan bijdragen dat de brandveiligheid wordt vergroot. Naar elkaar wijzen is niet zinvol; het vraagstuk moet aangepakt worden. Het Aedes-Actiz Kenniscentrum Wonen-Zorg (KCWZ) heeft daarom het initiatief genomen voor een checklist brandveiligheid voor gebouwbeheerders. Zodat zij de noodzakelijke maatregelen in beeld kunnen brengen en samen met huurders, gemeente, brandweer en zorgaanbieders ervoor zorgen dat risico's zoveel mogelijk worden beperkt.

De checklist is tot stand gekomen met hulp van deskundigen van de overheid, brandweer, zorgorganisaties en corporaties. We zijn hen, alsmede bureau Falck Prevention dat de rapportage opstelde, veel dank verschuldigd. KCWZ staat open voor reacties en suggesties die verder bijdragen aan het vergroten van de veiligheid in woongebouwen: info@kcwz.nl

1.1. WAAROM

Woningcorporaties willen senioren in staat stellen om op een veilige manier langer thuis te blijven wonen. Het is dan wel belangrijk dat alle wettelijk vereiste brandveiligheidsvoorzieningen op orde zijn. Dit is echter niet altijd voldoende bij de meer kwetsbare personen^a. Er blijkt een contrast te zijn tussen de Nederlandse brandveiligheidsregelgeving en de praktijk van branden in seniorencomplexen. De regelgeving gaat bij wonen namelijk uit van zelfredzame personen. De veronderstelde mate van zelfredzaamheid is echter geen vast gegeven bij diverse kwetsbare groepen, waaronder ook senioren. Een risico dat nog wordt versterkt als er sprake is van een clustering van kwetsbare personen; denk aan seniorencomplexen^b.

^a Zo blijkt ook uit het rapport 'Branden in seniorencomplexen: regelgeving en praktijk' -Brandweeracademie van het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV), 9 juni 2016

^b Deze belangrijke constatering van het IFV wordt bekrachtigd door de minister voor Wonen en Rijksdienst in de Kamerbrief over Brandveiligheid en zelfstandig wonende senioren van 24 augustus 2016. De minister wijst o.m. naar de rol van de woningcorporaties en het initiatief van Aedes voor de totstandkoming van deze checklist.

De Brandweeracademie en de Nederlandse Brandwondenstichting hebben in 2015 en 2016 onderzoek gedaan naar zelfstandig wonende ouderen (65-plussers) en brandveiligheid. Deze onderzoeken laten zien welke risicofactoren bij ouderen een rol spelen en welke interventies er mogelijk zijn om de brandveiligheid in seniorencomplexen te verbeteren^c.

‘Niets doen’ is geen optie: het aantal zelfstandig wonende 65-plussers neemt met meer dan de helft toe^d. Uit het onderzoek blijkt verder dat ouderen 2,7 keer zo vaak het slachtoffer worden van een fatale woningbrand als de gemiddelde inwoner. Ouderen lopen vanwege hun fysieke gesteldheid eerder verwondingen op en hebben een groter risico om te overlijden bij een woningbrand. De huidige trend volgend zullen in 2030 ongeveer 23 slachtoffers van 65 jaar en ouder overlijden als gevolg van een fatale woningbrand. Dit is een stijging van ruim 60% in vergelijking tot het huidige aantal slachtoffers onder ouderen.

1.2. DOEL

Deze checklist helpt de gebouwbeheerder om de veiligheidsrisico's vast te stellen van een gebouw en de daar woonachtige personen. Als maatregelen wenselijk zijn, draagt de checklist oplossingen aan. Die zijn divers van aard. De woningcorporatie zal samen met de betrokkenen, zoals bewoners(vertegenwoordigers), zorgverleners, gemeente en veiligheidsregio (verder te noemen: veiligheidspartners) aan de slag gaan om de geconstateerde risico's te reduceren.

De checklist is een instrument ter verbetering van de brandveiligheid van de woonsituatie van langer thuis wonende senioren. Het toepassen van de checklist is geen doel op zichzelf. Het gebruik van de checklist zal bij voorkeur onderdeel uitmaken van het beleidsplan van de woningcorporatie voor brandveiligheid (voor senioren). Daarnaast hebben gemeenten een regisserende rol te vervullen bij de brandveiligheid van woningen met daarin kwetsbare personen. Ook via het sociaal domein kan de gemeente invulling geven aan hun brandveiligheidssituatie. De checklist is ook geschikt om periodiek te gebruiken en veranderingen in de risicosetting vast te stellen en daar de situatie op aan te passen.

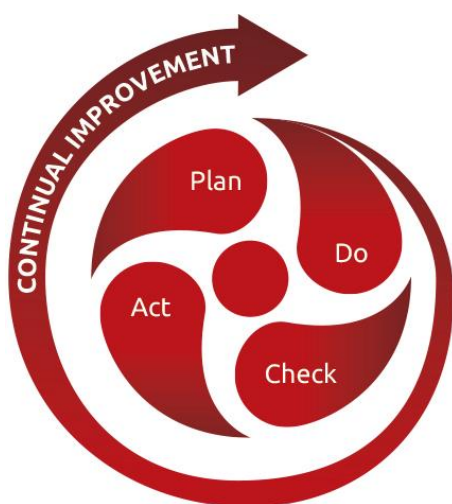
Technische en creatieve oplossingen om de veiligheid te verhogen, volgen elkaar steeds sneller op. De betrouwbaarheid van deze oplossingen is een essentiële voorwaarde voor toepassing. Tegelijkertijd bieden nieuwe oplossingen, zoals domotica, kansen om veiligheid effectiever en efficiënter te benaderen. Deze checklist en de voorgestelde oplossingsrichtingen verdienen dus een regelmatige update. We stellen voor dat de partijen die betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van deze checklist brandveiligheid regelmatig de inhoud van de checklist evalueren, nieuwe inzichten en oplossingen integreren, de reikwijdte blijven vergroten en benodigde aanpassingen doorvoeren.

^c Onderzoeken Brandweeracademie en Nederlandse Brandwondenstichting - Deelrapport 1: De omvang van de problematiek (mei 2015); Deelrapport 2: De risicofactoren en de oorzaken (september 2015); Deelrapport 3: Oplossingsrichtingen (januari 2016). De onderzoeksresultaten van de deelrapporten 2 en 3 vormen de basis voor de vragen uit onze checklist.

^d Door de toenemende vergrijzing en het gegeven dat ouderen in de toekomst steeds ouder worden (dubbele vergrijzing), alsmede de maatschappelijke en beleidsmatige ontwikkeling die ervoor zorgt dat ouderen steeds langer zelfstandig thuis (willen) wonen.

2. BRANDVEILIGHEID PROCESMATIG VERBETEREN

Het verbeteren van brandveiligheid is meer dan ad-hoc maatregelen treffen. Het is belangrijk om het proces waarbinnen de acties tot stand komen, vast te leggen. Hiervoor maken wij gebruik van het Plan-Do-Check-Act (PDCA) model. In deze procesmatige benadering is de rol van de checklist inventariserend. Het proces van implementatie/beleid/uitvoer is dan door de woningcorporatie vastgelegd in een beleidsplan.

2.1. PLAN - DCA

De checklist brandveiligheid is een tool voor een woningcorporatie om vast te stellen of het zelfstandig wonen een verhoogd risico met zich meebrengt voor de brandveiligheid. Dit risico wordt mede bepaald door de clustering van kwetsbare bewoners en de technische staat van de woonomgeving. Wij raden aan om de check in eerste instantie te benutten bij omvangrijke complexen waar sprake is van een clustering van kwetsbare personen, met name senioren.

2.2. P - DO - CA

Indien de ingevulde checklist brandveiligheid een verhoogd risico laat zien, zal de woningcorporatie het voortouw nemen om meer exacte informatie te verzamelen over bijvoorbeeld de mate van zelfredzaamheid van de bewoners. Dit kan eventueel via contact met de veiligheidspartners. Met de gecombineerde gegevens in de hand kan de woningcorporatie een gesprek aangaan met de bewoner(s) en betrokken veiligheidspartners. Een dergelijk gesprek is bedoeld om met een risicogerichte benadering een brandveiligere situatie te creëren en om oplossingsrichtingen te bespreken die de brandveiligheid vergroten, zowel op woning- als complexniveau.

De checklist brandveiligheid geeft mogelijke oplossingsrichtingen aan. De oplossingen hebben vaak betrekking op de brandveiligheid in de woning zelf en kunnen ook meervoudig worden uitgevoerd. De bewoners worden gestimuleerd om ook zelf actie te ondernemen. Hierbij kan hulp gewenst zijn van de veiligheidspartners (voor het bieden van deze hulp zijn verschillende

oplossingen en werkwijzen te bedenken, bijvoorbeeld vrijwilligers, een brandveilig leven-team en initiatieven vanuit gemeente/Wmo). Daarnaast kunnen technische ingrepen op woning- of op complexniveau wenselijk zijn door de woningcorporatie.

Meer aandacht is nodig voor bewustwording van huurders en het oefenen van ontruimingen (of zelfs het organiseren van een ontruimingsorganisatie binnen de woonomgeving). Waar mogelijk wordt aangeraden om aansluiting te zoeken bij bestaande projecten en initiatieven. Hierover is informatie te vinden op www.loketbrandveiligleven.nl, maar ook op bijvoorbeeld het [platform goede BHV praktijken](#).

2.3. PD - CHECK - A

De woningcorporatie checkt (eventueel samen met de betrokken veiligheidspartners) of de getroffen maatregelen effectief zijn en het geambieerde brandveiligheidsniveau borgen. Dit kan theoretisch, door te analyseren wat er is gewijzigd ten opzichte van de uitgangspositie. In meer complexe situaties is een test of oefening een beter middel. Ook om het subjectieve veiligheidsgevoel positief te beïnvloeden. Dit is echter niet altijd mogelijk. De methode van verificatie dient altijd weloverwogen te worden gekozen. Omdat de kwetsbaarheid van personen in combinatie met de brandveiligheidsvoorzieningen in een gebouw of de woonomgeving mede bepalend is voor het risiconiveau is frequent monitoren door de woningcorporatie nodig. In overleg met veiligheidspartners wordt bepaald of significante wijzigingen hebben plaatsgevonden en welke impact dit had.

2.4. PDC - ACT

Indien uit de check blijkt dat de uitgevoerde acties niet voldoen, niet het gewenste effect sorteren of dat er aanvullende acties noodzakelijk zijn, zal er overlegd worden om ervoor te zorgen dat de acties en risico's bewust in balans zijn.

3. GEBRUIK VAN DE CHECKLIST

3.1. BENADERING: RISICO'S EN OPLOSSINGEN

De checklist geeft antwoord op twee vragen:

- Hoe herken ik situaties waar de brandveiligheid in het geding is en wat zijn de kritische brandveiligheidspunten?
- Wat zijn de oplossingsrichtingen per geconstateerde risicosituatie?

De checklist biedt een snel en eenvoudig overzicht van de mogelijke risico's en de bijbehorende maatregelen. De maatregelen zijn per vraag geformuleerd als Quick Win(s), namelijk maatregelen die:

- snel en eenvoudig zijn uit te voeren
- relatief goedkoop zijn
- zorgen voor een aantoonbare verbetering van de brandveiligheid

Deze benadering maakt de checklist praktisch en overzichtelijk voor de gebruikers. De gebruikers van de checklist zijn de gebouwbeheerders van de corporatie.

Het doel is om zoveel mogelijk informatie te verkrijgen over het brandveiligheidsniveau van het gebouw in samenhang met het risicoprofiel van de bewoners. Uit literatuuronderzoek^e is het risicoprofiel bekend dat de meeste kans geeft op een woningbrand bij ouderen:

1. Een *alleenstaande*
2. *man*
3. tijdens de *winter*
4. die *rookt*
5. en *alcohol* gebruikt
6. *verminderd* mobiel is
7. zich in een *kleine leefruimte* bevindt
8. met *veel spullen*
9. gebruik maakt van *elektrische- of gaskachels*
10. en *geen werkende rookmelder* in huis heeft.

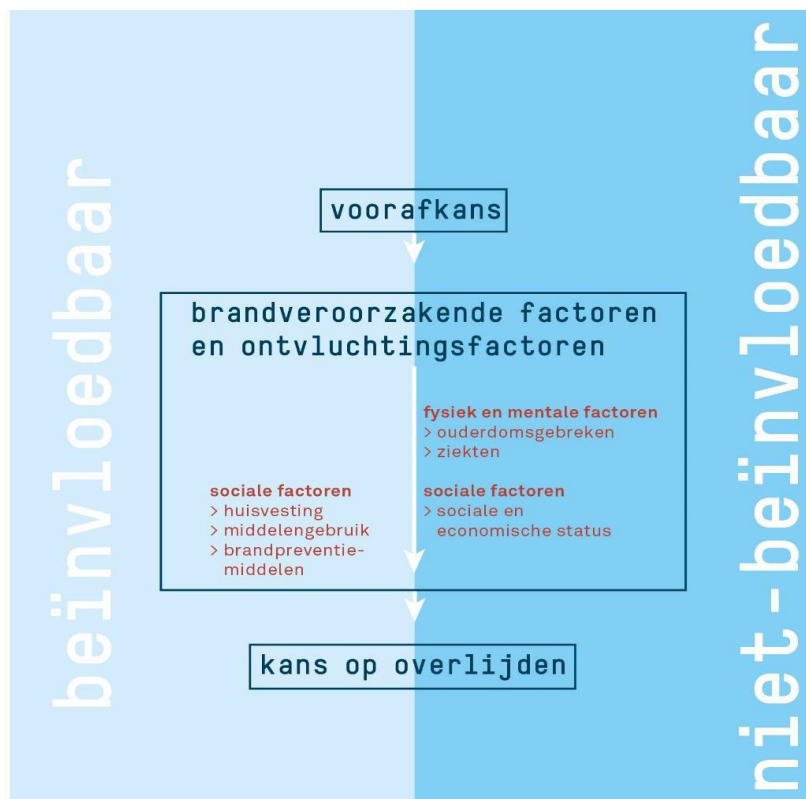
Om het risicoprofiel van de bewoners vast te stellen kan mogelijk informatie worden verkregen via een professioneel zorgverlener of familielid (mantelzorger) en wellicht in een vergaander stadium via de veiligheidspartners.

De checklist geeft een eerste indruk van het brandveiligheidsniveau van het gebouw gerelateerd aan de mate van kwetsbaarheid van de senioren bewoners. Op basis van de uitkomst van de vragen uit de checklist beschikt de woningcorporatie over een uitkomst van het aantal risicofactoren die van toepassing zijn op het betreffende complex. De combinatie van deze risicofactoren bepaalt uiteindelijk het risicoprofiel van een complex. Wanneer uit de

checklist bijvoorbeeld blijkt dat de helft van de bewoners te maken heeft met (intensieve) zorgverlening, maar de technische staat van het gebouw is louter gericht op het voldoen aan de minimale vereisten voor een woongebouw dan zou dit al reden dienen te zijn voor de woningcorporatie om in beweging te komen. Het uitgangspunt zoals gehanteerd in de bouwregelgeving komt immers niet overeen met de risico's die in de praktijk aanwezig zijn door de aanwezigheid van een grote groep kwetsbare personen.

3.2. HOE IN TE VULLEN

De vragen in de checklist zijn gebaseerd op de onderzoeken van de Brandweeracademie en de Nederlandse Brandwondenstichting. Iedere vraag uit de checklist dient ter vaststelling van een risicofactor voor het gebouw en de bewoners. De risico's zijn in twee hoofdfactoren te verdelen, namelijk *beïnvloedbare* en *niet-beïnvloedbare* factoren. Onder beïnvloedbare risicofactoren verstaan we bijvoorbeeld risicovol gedrag van de bewoner. Een niet-beïnvloedbare risicofactor kan het hebben van fysieke aandoeningen zijn. Daarbij speelt natuurlijk ook de ontvluchtingsfactor een belangrijke rol; zijn de woningen en het wooncomplex zodanig ingericht dat bewoners veilig kunnen vluchten in geval van brand? De onderzoekers hebben de samenhang van risicofactoren schematisch weergegeven (zie: figuur 1) en daarmee de kans dat ouderen kunnen komen te overlijden bij een woningbrand inzichtelijk gemaakt. Daarbij is ook de voorafkans meegenomen, de kans op verwondingen, dan wel overlijden, ongeacht alle andere risicofactoren, als de woningbrand reeds heeft plaatsgevonden.

Figuur 1. Risicofactoren

De risico's zijn te herkennen door in te zoomen op de persoonskenmerken van de oudere bewoners alsmede het brandveiligheidsniveau van de woning en het wooncomplex bouwkundig- en installatietechnisch. Maar dat alleen is niet voldoende, het is ook van belang te kijken naar bewustwording en kennis van brandveiligheid, alsmede naar de partijen die een rol spelen bij de verbetering van brandveiligheid van seniorencomplexen.

De vragen in de checklist zijn onderverdeeld in de volgende drie gebieden:

Het gebied *Bewoner* ([onderdeel 4.1](#)) bevat vragen over de sociale, fysieke en mentale kenmerken van de bewoners (niet- beïnvloedbare risicofactoren) en gaat in op mogelijk risicovol gedrag (beïnvloedbare risicofactor). Er worden vragen gesteld over de voorzieningen in de woning en de mogelijkheid voor ouderen om veilig hun woning te ontvluchten. De vragen zijn onderverdeeld in kwetsbaarheid, voorkomen brand, signaleren brand en handelingsperspectief. Een professioneel zorgverlener of familielid (mantelzorger) zou benaderd kunnen worden om vragen over de bewoner te beantwoorden.

Het deelgebied *Gebouw* ([onderdeel 4.2](#)) bevat vragen over het wooncomplex, waarbij de nadruk ligt op de bouwkundige- en installatietechnische aspecten. Zo wordt inzichtelijk of het gebouw kenmerken heeft die brand kunnen veroorzaken dan wel de uitbreiding van brand en rook kunnen bevorderen. Te denken valt hier aan brandveroorzakende materialen en onvoldoende of onjuist uitgevoerde brand- en rookwerende scheidingen. De vragen zijn onderverdeeld in basis (wettelijke) eisen en vluchtmogelijkheden voor minder zelfredzamen.

Het deelgebied *Voorlichting* ([onderdeel 4.3](#)) bevat vragen over bewustwording, de kennis van brandveiligheid en over initiatieven die door de corporatie zijn genomen, of dienen te worden genomen.

Iedere vraag kan met *JA*, *NEE* of *ONBEKEND* beantwoord worden. Het doel is om zoveel mogelijk 'ja of nee'-conclusies te verzamelen, omdat deze uitkomsten richting geven. Indien het vakje 'onbekend' wordt aangevinkt, dient dit in het tekstvak toegelicht te worden.

Hoofdstuk 5 biedt een toelichting op alle vragen uit het voorgaande hoofdstuk. De toelichting geeft een onderbouwing van de vraag en maakt gebruik van de beschrijvingen uit de deelrapporten van de Brandweeracademie en de Nederlandse Brandwondenstichting.

4. CHECKLIST

4.1. BEWONER^f

4.1.1 KWETSBAARHEID

1. **Zijn er bewoners in het gebouw die gebruik maken van professionele zorgverlening?**
Indien JA, geef een schatting van het aantal bewoners dat gebruik maakt van zorgverlening.

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Professionele zorgverleners geven informatie over gezondheid en leefstijl, ziekte en behandeling. Zij zouden de bewoner kunnen informeren over hoe om te gaan met brandveiligheid. Dit vergroot het bewustzijn bij de bewoner en draagt bij aan het voorkomen van onveilig gedrag.

2. **Zijn er bewoners in het gebouw die gebruik maken van mantelzorg?** *Indien Ja, geef een schatting van het aantal bewoners dat gebruik maakt van mantelzorg.*

JA

NEE

ONBEKEND

^f Een professioneel zorgverlener of familielid (mantelzorger) zou benaderd kunnen worden om deze vragen over de bewoners te beantwoorden.

Quick Win(s):

- Mantelzorgers hebben een emotionele band met de bewoner en hebben daardoor beter zicht op de belevingswereld en het gedrag van de bewoner. Mantelzorgers zijn hierdoor in staat om onveilig gedrag op voorhand te signaleren en de bewoner hierop te wijzen.

3. Zijn er bewoners in het gebouw die alleen wonen? *Indien JA, geef een schatting van het aantal bewoners dat alleen woont.*

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Signaleer sociaal isolement en probeer dit te doorbreken door een persoonlijk bezoek of het organiseren van bijeenkomsten waardoor ouderen in het gebouw met elkaar in contact komen.
- Ouderen die alleen wonen hebben geen hulp bij het vluchten vanuit de woning. In zo'n geval is persoonlijke alarmering aan te bevelen. Via een 'panic button' kan verbinding worden gemaakt met een 24- uur per dag bereikbare zorgcentrale of dienstverlener die vervolgens de 'buren' en/of brandweer kan alarmeren.

4.1.2 VOORKOMEN VAN BRAND

4. Zijn er bewoners in het gebouw die roken? *Indien JA, geef een schatting van het aantal bewoners dat rookt.*

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Creëer bewustwording met behulp van voorlichting aan bewoners over de risico's van roken in verhouding tot de brandveiligheid.
- Brandvertragend meubilair, stoffering, matrassen, dekens etc.

5. Zijn er bewoners in het gebouw die koken op gas? Indien JA, geef een schatting van het aantal bewoners dat kookt op gas.

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Meer voorlichting aan de bewoner omtrent veilig koken:
 - bij de pannen blijven tijdens het koken;
 - gebruik kookwekker om de pannen niet te vergeten;
 - zorg dat de afzuigvoorziening schoon blijft.
- Kookvoorziening aanpassen/vervangen:
 - speciale beveiligingen en/of andere opstelling pitten;
 - elektrische kookplaat met tijdschakelaar;
 - inductiekookplaat.
- In sommige gevallen kan het stoppen met zelfstandig koken de meest veilige keuze zijn. Een goed alternatief kan 'tafeltje dekje' zijn.

6. Zijn er bewoners in het gebouw die gebruik maken van zuurstofapparatuur? Indien JA, geef in een schatting van het aantal bewoners dat een zuurstofapparaat in de woning heeft staan.

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Geef voorlichting over het veilig gebruik van zuurstof en de risico's op brandgevaar.
- Zorg dat voor derden ook inzichtelijk is dat zuurstofapparatuur aanwezig is.
- Wanneer extra zuurstof in de woning aanwezig is kan beter niet op gas gekookt worden. Een elektrische kookplaat (met tijdschakelaar) is een beter alternatief.
- Vervang kaarsen en waxinelichtjes door 'waxinelichtjes' op batterijen.

7. Zijn er bewoners in het gebouw die gebruik maken van (verouderde) elektrische apparatuur en deze slecht gebruiken/onderhouden? Indien JA, een schatting van het aantal bewoners dat verkeerd omgaat met elektrische apparaten.

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Schakel elektrische apparatuur bij geen gebruik helemaal uit.
- Geef voorlichting aan de bewoner hoe deze zijn droger goed schoonhoudt:
-als de warmte uit de droger niet goed weg kan door opgehoopt stof is er namelijk brandgevaar.
- Geef voorlichting aan de bewoner over het gebruik van een elektrische kachel:
-voldoende vrije ruimte aanwezig en brandbare spullen (of kleding) niet dichtbij de hittebron plaatsen.
- Geef voorlichting aan de bewoner hoe veilig om te gaan met een elektrisch deken:
-elektrisch deken na gebruik uitzetten;
-elektrisch deken na gebruik niet opvouwen maar oprollen in verband met beschadiging van elektrische bedrading.
Bij verouderde elektrische apparaten is het aan te bevelen deze te vervangen door nieuwe apparatuur om het risico op brand te verkleinen.

4.1.3 SIGNALEREN VAN BRAND

8. Zijn er bewoners in het gebouw die geen adequaat werkende rookmelder hebben in hun woning? *Indien JA, geef een schatting van het aantal bewoners dat geen adequaat werkende rookmelder heeft.*

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Plaats een adequaat werkende rookmelder voorzien van een batterij met een lange levensduur (10 jaar) in alle ruimten waar brand verwacht kan worden (bij voorkeur realiseert men zelf rookmelders conform NEN 2555).
- Test de rookmelder 1 keer per maand (of laat testen).
- Voorkom stof en aanslag (vettigheid) op de rookmelder zodat rook snel gedetecteerd wordt en de rookmelder ook geen valse meldingen geeft.

9. Zijn er bewoners in het gebouw die problemen hebben met het signaleren (zien, horen ruiken, herkennen) van een brand? *Indien JA, geef een schatting van het aantal bewoners dat problemen heeft met het signaleren van brand.*

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Plaats in iedere potentiële risicoruimte van de woning een rookmelder en koppel de rookmelders onderling met elkaar. Dit versterkt het geluidsniveau en de hoorbaarheid van de rookmelders.

- Bij slechthorende bewoners kunnen speciale rookmelders worden geprojecteerd met een lagere toonfrequentie (bijvoorbeeld 520 Hz) dan de nu gebruikelijke (3100 Hz).
- Speciale rookmelders gekoppeld aan een trilplaat en lichtflits zorgen dat doven en slechthorende bewoners op tijd gealarmeerd worden.

4.1.4 HANDELINGSPERSPECTIEF

10. Zijn er bewoners in het gebouw die problemen hebben met het handelen (waarschuwen, vluchten) bij brand? *Indien JA, geef een schatting van het aantal bewoners dat problemen heeft met handelen bij brand.*

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Alarmeren van de buren (gekoppelde rookmelders) die kunnen assisteren bij een ontruiming.
- Voor kwetsbare personen kan een mobiel watermiststelsel uitkomst bieden. Deze kunnen snel en gemakkelijk in bestaande woonvoorzieningen worden geïnstalleerd en kan de vluchttijd met 15 minuten verlengen.
- Een innovatieve oplossing is de toepassing van waterleidingsprinklers waarbij een beginnende brand binnen enkele seconden zal worden gecontroleerd en bewoners veilig hun woning kunnen verlaten.

11. Zijn er bewoners in het gebouw die hun woning zodanig hebben ingericht dat materialen de vluchtroute belemmeren? *Indien JA, geef een schatting van het aantal bewoners waarbij de inrichting van de woning een belemmering vormt voor een veilige ontvluchting.*

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Geef voorlichting aan de bewoner en leg uit hoe de vluchtroute loopt en dat het van belang is de vluchtroute vrij te houden van materialen die een belemmering vormen voor ontvluchting.
- Zorg dat de bewoner een sleutel van de voor- en eventuele achterdeur altijd op een vaste plaats dichtbij de deur bewaart.
- Geef voorlichting aan de bewoner over het positief effect van het sluiten van binnendeuren in verband met het beperken van rookverspreiding.

12. Zijn er bewoners in het gebouw die niet weten hoe zij moeten handelen in geval van brand?

Indien JA, geef een schatting van het aantal bewoners dat niet weet hoe te handelen in geval van brand.

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Organiseer een voorlichtingsavond over hoe te handelen in geval van brand (eventueel in samenwerking met de plaatselijke brandweer).
- Laat de bewoner onder begeleiding van een brandweerman of -vrouw oefenen op ontvluchting uit de woning.
- Maak samen met de bewoner een vluchtplan.

4.2. GEBOUW

4.2.1 BASIS (WETTELIJKE) EISEN

13. Zijn de vluchtwegen in het gebouw vrij van obstakels?

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Vluchtwegen vrijwaren van obstakels zoals rolstoelen, rollators, scootmobielen en elektrische fietsen.
- Voorkom drempels die een belemmering vormen voor bewoners met een rolstoel of rollator.
- Attendeer bewoners op hun verantwoordelijkheid voor (vermijden van) opslag in de vluchtweg en de gevaren van obstakels in de vluchtwegen.

14. Zijn de nooduitgangen in het gebouw vrij van obstakels en goed herkenbaar?

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Zorg dat nooduitgangen en ook overige vluchtdeuren gevrijwaard blijven van obstakels en dat deze tevens goed zichtbaar zijn. De herkenbaarheid van de nooduitgangen zou kunnen worden verhoogd met borden of stickers met vluchtrouteaanduiding.

15. Zijn de vluchtwegen in het gebouw vrij van brandgevaarlijke versiering/stoffering?

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Zorg dat in de vluchtwegen geen versiering/stoffering aanwezig is die brandgevaar oplevert. Veel versiering is gemaakt van brandveilig materiaal, alleen is dit niet eenvoudig om te herkennen. Kijk daarom goed op de verpakking en raadpleeg eventueel de leverancier.

16. Zijn de vluchtwegen in het gebouw overzichtelijk en goed herkenbaar?

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Plaats vluchtrouteaanduidingen (armaturen) om de herkenbaarheid van de vluchtwegen te vergroten. Vluchtrouteaanduiding (armaturen) zijn niet wettelijk verplicht voor woongebouwen, maar kunnen wel een bijdrage leveren aan het vergroten van de herkenbaarheid van de vluchtwegen.
- Fluorescerende lijnen op de vloer verbeteren de zichtbaarheid van de vluchtwegen. Ook de vluchtdeuren zijn op deze manier beter zichtbaar te maken.

17. Zijn de vluchtdeuren gemakkelijk te openen en hoeven daarbij geen sleutels of andere losse voorwerpen gebruikt te worden?

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Zorg dat alle deuren in de vluchtweg zonder gebruik van een sleutel of ander los voorwerp geopend kunnen worden, zodat ze bij brand direct gebruikt kunnen worden.
- Let erop dat drangers op zelfsluitende deuren niet te 'zwaar' zijn afgesteld. Bewoners kunnen namelijk moeite hebben met het openen van deze deuren en tevens bestaat het risico dat de deuren dichtvallen voordat de bewoner is gepasseerd.

18. Zijn er in het gebouw automatische deuren of deuren die elektrisch zijn vergrendeld?

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Het is een wettelijke verplichting om elektrisch vergrendelde deuren te voorzien van een groene noodknop. Geef voorlichting aan de bewoners over de functie van deze noodknop zodat men weet waarvoor deze dient.

19. Is aantoonbaar aandacht besteed aan het voorkomen van snelle rookverspreiding (binnen 30 minuten) vanuit de brandende woning naar de aangrenzende gangen en woningen?

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Laat een deskundig persoon de woningen inspecteren op bouwkundige brandveiligheid om vast te stellen of wordt voldaan aan de basiseisen m.b.t. rookverspreiding.
- Breng voorzieningen aan op woningdeuren, aansluitingen wanden/plafonds, doorvoeringen en ventilatiesystemen om snelle rookverspreiding te voorkomen.

20. Worden gas- en elektrische installaties in het gebouw periodiek gecontroleerd door een erkende installateur?

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Laat gas- en elektrische installaties periodiek onderhouden door een erkende installateur. Dit voorkomt het risico op het ontstaan van brand en koolmonoxide vergiftiging (CO ongevallen).

4.2.2 VLUCHTMOGELIJKHEDEN VOOR MINDER ZELFREDZAMEN

21. Bestaat de mogelijkheid voor minder zelfredzame bewoners om bij brand te evacueren naar een veilig gebied op dezelfde bouwlaag (horizontale ontruiming)

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Mogelijk dat bestaande scheidingen met relatief eenvoudige bouwkundige aanpassingen brand- en rookwerend gemaakt kunnen worden.
- In sommige gevallen is het veiliger voor de bewoner om, bij brand elders in het gebouw, de woning niet te verlaten en te wachten op hulp van de brandweer. Voorwaarde is wel dat brand- en rookscheidingen van de woning in orde zijn.

22. Zijn er speciale voorzieningen getroffen in het gebouw die minder zelfredzame bewoners helpen bij ontvluchting?

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

Voorzieningen zoals reliëfpaden, geleidelijnen, contrastrijke markeringen en doorlopende handrailingen zorgen ervoor dat slechtzienden beter gebruik kunnen maken van de vluchtwegen.

23. Zijn er maatregelen getroffen ten aanzien van de stalling van scootmobiel(s)?

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Een gemeenschappelijke stallingsruimte zodat de scootmobiel(s) niet in de gangen staan.
- Een Scover, een opvouwbare stalling voor scootmobiel(s). Met een dergelijke toepassing wordt een scootmobiel geheel 'ingepakt'. Het gebruikte doek is dusdanig dat deze een brand kan smoren. Let er hierbij wel op dat de scootmobiel geen belemmering vormt voor de ontvuchting.
- Aerosol blusgenerator, 'blusbom', plaatsen in scootmobiel zodat een beginnende brand direct wordt geblust.

4.3. VOORLICHTING

24. Zijn er gedragsregels m.b.t. brandveiligheid waar bewoners zich aan dienen te houden?

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Rookverbod in gemeenschappelijke ruimten. Maak dit kenbaar aan de bewoners door voorlichting en eventueel met stickers of borden.
- Houd brand- en rookwerende deuren gesloten. Maak dit kenbaar aan de bewoners door voorlichting en eventueel met stickers of borden.
- Houd gangen vrij van opslag. Maak dit kenbaar aan de bewoners met voorlichting en eventueel met stickers of borden.

25. Zijn er initiatieven om de kennis over brandveiligheid bij bewoners te vergroten?

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Bij de brandweerregio's is informatie te halen over de projecten en initiatieven die in uw gemeente uitgevoerd zijn of worden.
- Op www.loketbrandveiligleven.nl worden initiatieven uit het land gedeeld zodat iedere organisatie die met Brandveilig leven aan de slag wil hier inspiratie kan opdoen. Dit moet nog groeien.
- De 'Brandpreventieweken' vinden ieder jaar in oktober plaats en zijn een geschikt moment om acties aan te koppelen (zie www.brandpreventieweek.nl)
- Organiseer een voorlichtingsavond in het gebouw over brandveiligheid.

26. Bestaat er een helpdesk waar bewoners naar toe kunnen bellen als zij vragen hebben over brandveiligheid?

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Roep een meldpunt in het leven en maak aan bewoners bekend dat zij hier terecht kunnen voor hun vragen of meldingen over brandveiligheid.

27. Hebben betrokken partijen voldoende kennis over brandveiligheid?

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Voorlichting aan alle betrokken partijen (bijvoorbeeld mantelzorgers) over brandveiligheid is belangrijk zodat zij bewoners kunnen wijzen op brandonveilig gedrag. In samenwerking met de brandweer zou een voorlichtingsavond georganiseerd kunnen worden.

28. Is er een taakverdeling tussen de verschillende partijen op het gebied van brandveiligheid?

JA

NEE

ONBEKEND

Quick Win(s):

- Ga als wooncorporatie met bewonerscommissie/ huurders, zorgverleners, verzekeraars, gemeente en brandweer het gesprek aan en bekijk met elkaar wie welke taken op zich kan nemen om de brandveiligheid te vergroten.

5. TOELICHTING CHECKLIST

5.1. BEWONER

1. Professionele zorgverlening zegt iets over de kwetsbaarheid van de bewoner. Een bewoner die professionele zorg krijgt is over het algemeen kwetsbaarder bij brand dan een bewoner die deze zorgverlening niet nodig heeft.
2. Ook voor mantelzorg geldt, net als bij professionele zorgverlening, dat sprake is van een hogere kwetsbaarheidsfactor, en dus een hoger risico om slachtoffer te worden bij brand.
3. Ouderen die alleen wonen lopen een groter risico om in een sociaal isolement te geraken dan ouderen die samenwonen. Ouderen kunnen zich eenzaam voelen en de sociale controle op brandonveilig gedrag ontbreekt.
4. Roken is nog steeds één van de meest belangrijke veroorzakers van een fatale woningbrand bij ouderen. Vooral in combinatie met andere genotsmiddelen zoals bijvoorbeeld alcohol.
5. Vaak ontstaan problemen met het gebruik van het gasfornuis, wat tot gevaarlijke situaties kan leiden. Zo kan het gebeuren dat een bewoner met dementie het gas laat branden nadat de pannen van het vuur zijn genomen, of vergeet het gas aan te steken als de gaskraan open is gedraaid.
6. Bij een ernstig chronische obstructieve longziekte, ook wel bekend onder de afkorting COPD, is het gebruik van zuurstof vereist. Helaas is het voor ouderen die al lange tijd roken erg moeilijk om hiermee te stoppen zodra ze zuurstof gaan gebruiken. De combinatie roken met zuurstof geeft echter een groot risico op overlijden ten gevolge van brand.
7. Vrijwel alle elektrische apparaten in een woning produceren warmte waardoor brand zou kunnen ontstaan. Bij verouderde elektrische apparaten is daarbij het risico op kortsluiting groter waardoor ook het risico op brand toeneemt.
8. Rookmelders zijn van levensbelang om een brand tijdig te kunnen signaleren. Met name wanneer geslapen wordt, is de aanwezigheid van rookmelders in de woning van belang om een brand tijdig te signaleren en de bewoner te alarmeren.
9. De fysieke kenmerken van een bewoner zijn bepalend om een brand te kunnen signaleren. Wanneer een bewoner bijvoorbeeld doof of slechthorend is, heeft een standaard rookmelder geen nut en moet gekeken worden naar andere mogelijkheden om de bewoner te waarschuwen.

10. De fysieke kenmerken van de bewoner zijn tevens bepalend voor het veilig kunnen vluchten uit de woning. In het geval de bewoner slecht ter been is, zal hij of zij meer tijd nodig hebben om de woning te ontvluchten en dus meer risico lopen aan rook te bezwijken.
11. De rook die ontstaat bij een brand belemmert het zicht in de woning enorm. Ingeval de vluchtroute in de woning vol staat met materialen zoals opslag of meubilair, dan levert dit vanzelfsprekend hinder op en mogelijk zelfs lichamelijk letsel (struikelgevaar).
12. Het is mogelijk dat bewoners qua fysieke en mentale gesteldheid prima in staat zijn een brand te signaleren en kunnen vluchten, maar geen idee hebben hoe zij het best kunnen handelen bij brand. Ook hierin schuilt een risico, bijvoorbeeld dat verkeerde vluchtroutes worden genomen of gevaarlijke bluspogingen worden ondernomen.

5.2. GEBOUW

13. Obstakels in de gangen kunnen bij brand een belemmering vormen voor een snelle en veilige ontvluchting uit het gebouw. Daarbij kan opslag in de vluchtwegen bijdragen aan een snelle brandvoortplanting. Het vrijhouden van obstakels in de vluchtroutes is derhalve noodzakelijk.
14. Via de nooduitgangen zijn de bewoners in het gebouw in staat het aangrenzende buitenterrein te bereiken. Om te zorgen dat dit zo makkelijk en snel mogelijk kan plaatsvinden, dienen de nooduitgangen duidelijk zichtbaar te zijn en tevens vrij te zijn van obstakels.
15. Versiering en stoffering kunnen indien niet brandvertragend behandeld, een risicobron vormen voor een snelle brand- en rookontwikkeling in het gebouw.
16. Vluchtwegen die overzichtelijk en herkenbaar zijn, zullen de bewoner sneller naar een brand- en rookvrij gebied leiden.
17. Het risico bestaat dat vluchtdeuren met een sleutel worden afgesloten waardoor de bewoner niet onmiddellijk de vluchtdeur kan openen. Mogelijk beschikt de bewoner zelf niet over een sleutel en kan derhalve geen gebruik gemaakt worden van de vluchtroute.
18. Vanuit een security oogpunt worden in gebouwen vaak automatische- en elektrisch vergrendelde deuren toegepast om kwaadwillenden buiten te houden. Deze voorzieningen kunnen echter een belemmering vormen voor een veilige ontvluchting bij brand, bijvoorbeeld wanneer deze deuren bij brand niet automatisch worden opengestuurd.

19. Rook is giftig, belemmert het zicht en verspreidt zich razendsnel. Het is om die reden niet de enorme hitte die vrijkomt bij een brand die zorgt voor de meeste slachtoffers, maar de rook. En ook al blijft de brand binnen de grenzen van het brandcompartiment, dan hoeft dit nog niet te gelden voor de rook. De rook kan zich verspreiden door een groot gedeelte van het seniorencomplex en zelfs andere appartementen binnendringen, terwijl de brand zich niet verder verspreidt.
20. Installaties voor gas- en elektra dienen op een adequate wijze gecontroleerd en onderhouden te worden ter voorkoming van brandgevaar door kortsluiting of overbelasting. Ook het risico op koolmonoxidevergiftiging is aanwezig bij slecht onderhouden gasinstallaties.
21. Voor ouderen die minder zelfredzaam of moeilijk ter been zijn kan ontvluchting via het trappenhuis niet wenselijk zijn. Indien het gebouw beschikt over brand- en rookwerende scheidingen op dezelfde bouwlaag biedt dit mogelijkheid voor de bewoner om zich vlug naar een veilig gebied te begeven.
22. Speciale voorzieningen in het gebouw kunnen ondersteuning bieden aan minder zelfredzame bewoners. Deze voorzieningen kunnen de bewoner helpen beter gebruik te maken van de vluchtwegen in het gebouw.
23. In veel gebouwen waar ouderen wonen staan scootmobiels opgesteld in de gangen. Dit levert een aanzienlijk risico op vanwege het brandbare materiaal en de aanwezigheid van een potentiële ontstekingsbron in verband met het opladen van accu's. Bovendien zorgen de scootmobiels voor een belemmering in de vluchtweg.

5.3. VOORLICHTING

24. Naast bestaande wettelijke voorschriften en procedures kunnen ook gedragsregels worden opgesteld door de wooncorporatie die de brandveiligheid in het gebouw vergroten. Deze gedragsregels kunnen brandonveilige situaties voorkomen en bewustwording scheppen bij de bewoner over hoe om te gaan met brandveiligheid.
25. Voorlichtingsinitiatieven zijn essentieel om kennis met betrekking tot brandveiligheid over te dragen op de bewoner. Door middel van kennis wordt bewustwording gerealiseerd en dit zal uiteindelijk ook leiden tot gedragsverandering bij de bewoner voor brandveiligheid.
26. Een helpdesk biedt een vlotte response en zorgt voor deskundig advies en snelle oplossingen. Voor ouderen is het evenzeer een geruststellende gedachte dat zij met hun vragen over brandveiligheid terecht kunnen bij een centraal meld- en informatiepunt.

27. Partijen die een rol kunnen spelen in het verbeteren van de brandveiligheid in seniorencomplexen behoren kennis te hebben van brandveiligheid zodat zij adequaat kunnen handelen.
28. Van wezenlijk belang is een samenwerking tussen de verschillende partijen die ervoor zorgt dat risico's die uit deze checklist naar voren komen ook daadwerkelijk worden opgepakt. Dit kan de wooncorporatie niet alleen en hiervoor dient zij kennis en ondersteuning in te roepen bij bijvoorbeeld de gemeente.